

RAMON LAPIEDRA

Físic teòric

La política del Big Bang

LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA HA CONCEDIT LA SEUA MEDALLA A RAMON LAPIEDRA, DE LA QUE N'HA ESTAT RECTOR. APROFITANT L'AVINENTESA HONORÍFICA, HEM VOLGUT APROPAR-NOS AL FÍSIC TEÒRIC, AL CIENTÍFIC, QUE TAMBÉ ÉS LAPIEDRA. UNA PERSPECTIVA HABITUALMENT NEGLIGIDA.

La immensa majoria el reconeixeran perquè ha estat el rector de la Universitat de València durant els deu darrers i potser més crucials anys de la vida social i democràtica valenciana. Però Ramon Lapiedra és també un físic que s'ha interessat per qüestions relacionades amb les àrees de gravitació, mecànica relativista predictiva, astrofísica relativista i cosmologia. Llicenciat a Madrid, doctorat en Física Teòrica per la Universitat de París el 1969 i, cinc anys després, per la Universitat de Barcelona, Ramon Lapiedra ha estat investigador al famós Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS) i professor, successivament, de les universitats de Barcelona, Santander i València, on ara torna a exercir de catedràtic de Física Teòrica al departament d'Astronomia i Astrofísica. Tot un atrafegat periple acadèmic, i també científic, que l'ha menat des d'estudis inicials de marcat caràcter formalista fins a exposicions, anàlisis i reflexions més holístiques i d'ampli abast. Les seues primeres investigacions se centraren en els aspectes més formals de la Teoria de la Relativitat, «perquè vaig enllestir la tesi en una escola que tenia una idea molt formalista de la física». La major part d'aquesta primera obra —dispersada en revistes especialitzades i publicada sobretot en francès i anglès— és dedicada a l'estudi de les equacions de d'ordre superior del camp gravitacional, el primer dels seus interessos científics, i a la mecànica relativista predictiva. Aquesta rècula d'investigacions derivà també en una sèrie d'escrits de caràcter generalista i eminentment divulgatiu. Aquests *reviews* inclouen especialment obres sobre l'origen de l'univers (*Origen y evolución del Universo*, publicada en Salvat Editores o *L'univers primitiu*, per l'Institut d'Estudis Catalans) i síntesis sobre cosmologia moderna i contemporània (*La cosmología moderna*, a l'Enciclopedia Temàtica Universal i *Les lleis fonamentals de la mecànica clàssica*, també per l'Institut d'Estudis Catalans). L'explicació que Lapiedra dóna d'aquesta evolució es xifra, com ell mateix diu, en el seu «tarannà personal»,

que l'ha fet acabar interessant-se per problemàtiques més lligades a qüestions observacionals. Especialment significatius són els seus interessos i reflexions al voltant de l'origen de l'univers i la teoria del big bang —o «gran esclafit», com agrada d'anomenar-ho a ell—, que intenta de construir una teoria no contradictòria que ajude a aclarir l'Origen de tots els orígens. «Hom suposa que quan comença l'univers és que comença el temps, també. Conseqüentment, no resulta raonable utilitzar-hi l'*abans* ni tampoc fa falta recórrer a Déu per explicar-ne res.» I al Ramon Lapiedra científic se'l nota satisfet amb les possibilitats teòriques d'aquesta explicació racional.

Això no vol dir, tanmateix, que els interessos intel·lectuals de l'ex-rector de la Universitat de València s'esgoten en la investigació científica més o menys especialitzada. La seua curiositat —diversa i dispersa— l'ha portat també, sense oblidar la política activa, a llegir altres coses que no únicament les referides a la seua àrea d'investigació: una poca de psicoanàlisi, però també i sobretot literatura. Professa un especial afecte per les grans —en volum tant com en qualitat— obres de la literatura. L'*Odissea* i la *Divina Comèdia* han passat ja per les seues mans, però el seu llibre predilecte és el Quixot, que ja ha llegit quatre vegades i al qual retorna de tant en tant. La poesia és l'altre dels territoris literaris que visita periòdicament Ramon Lapiedra.

La seua trajectòria investigadora fou incomodada, però, per l'elecció a rector de la Universitat de València el 1984, càrrec en el qual ha continuat fins l'any passat. Això es fa evident si acudim al seu currículum científic, que deixa d'engruixir significativament d'ençà el 1983, tant en articles especialitzats com en les obres més generals. Més que no una dificultat, l'activitat política li suposà un trencament, una solució de continuïtat: «vaig comprendre que havia de triar, en aquest cas com en molts altres de la vida». Però exempt de càrrega docent durant aquest any pel seu Departament, l'ex-rector de la

Universitat es dedica ara a estudiar i fer investigació. Actualment analitza —conjuntament amb Miquel Portilla, professor del mateix departament— la producció i detecció d'ones gravitatòries d'alta freqüència al laboratori, seguint una idea d'aquest professor. Admira la figura d'Einstein i considera que la mecànica quàntica és una de les revolucions científiques més importants d'aquest segle, «bé que la biologia molecular potser té més transcendència pràctica, ètica i sanitària». Però la teoria quàntica «afecta profundament la visió que fins ara hem tingut del món i obliga a replantejar conceptes assentats i ben afermats», com el de causalitat, per

exemple. I malgrat l'admiració que sent pel pare de la Relativitat, no s'està de reconèixer que, a nivells microfísics, Déu «sí que juga als daus». Fins i tot pot ser que faça alguna trampa.

Després de deu anys al capdavant de la política universitària valenciana, Ramon Lapiedra ha tornat ara a la seua «callada i silenciosa» tasca docent i investigadora. Retorn que no li ha resultat especialment complicat, com no li importa reconèixer. Lapiedra ha retornat, doncs, de la política al *big bang*. Als orígens.

MARC BORRÀS

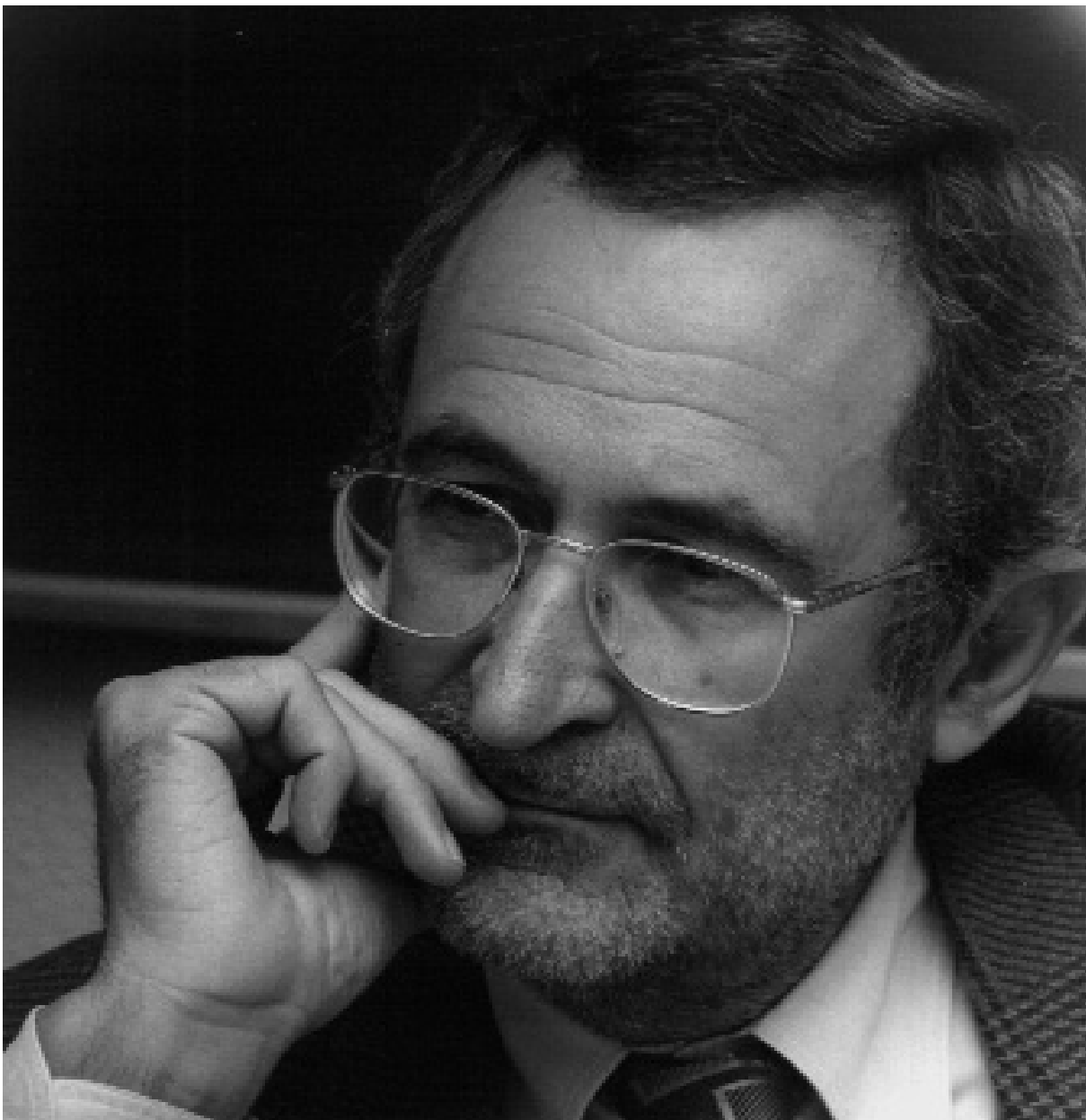

Foto: M.A. Gómez